

Nr 191.

Av herr **Hage m. fl.**, om dyrtidstillägg å folkpensioner för år 1948.

I samband med behandlingen vid 1946 års riksdag av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om folkpensionering framhöll första särskilda utskottet, att socialvårdskommittén i sitt förslag angående lag om folkpensionering avvisat tanken å indexreglering av folkpensionerna med bl. a. den motiveringen, att om levnadskostnaderna komme att sjunka kort tid efter det att folkpensionsreformen genomförts, skulle även pensionsbeloppen sänkas. Skulle åter en så stor stegring i folkpensionärernas levnadskostnader inträda, att statsmakterna ansåge det nödvändigt att införa procentuella dyrtidstillägg, borde sådana införas genom särskilda beslut. Rättvist avvägda dyrtidstillägg kunde man nämligen införa, i det att olika procentsatser kunde tillämpas med avseende å tilläggspensionerna och bostadstilläggen. Utbetalandet av önskvärda dyrtidstillägg skulle underlättas tack vare den av kommittén förutsatta omläggningen av utbetalningssystemet.

Kommittén var dock icke enhällig i detta uttalande. Tre ledamöter, herrar Hartmann och Wallén samt fru Nordgren, reserverade sig och framhöllo, att en indexreglering låge i linje med lagstiftningens syfte, varför statsmakterna borde uttala sig för verkställandet av en närmare undersökning av frågan, så snart stabilare ekonomiska förhållanden inträtt.

På anmodan av utskottet avgåvo fullmäktige för riksbanken yttrande, vari man bl. a. anförde, att införandet av en garanti för folkpensionsförmånernas realvärde sannolikt komme att medföra krav på motsvarande garantier beträffande övriga sociala förmåner. Av penningpolitiska skäl kunde fullmäktige därför icke tillstyrka en automatiskt verkande garanti för bibehållande av folkpensionernas realvärde.

Utskottet fann, att de av socialvårdskommittén uttalade skälen mot en indexreglering vore så starka, att de icke kunde förbigås, varför det icke då ansåg sig kunna förorda införandet i lagen av bestämmelser härom. Lika litet kunde utskottet finna en utredning påkallad. Däremot vore det, enligt utskottets mening, önskvärt, att man fortlöpande följde utvecklingen av levnadskostnaderna för folkpensionärerna, så att icke det skydd, folkpensionerna avsåge att lämna, komme att försämrans.

Vid föredragning i riksdagen av utskottets utlåtande utspunno sig mycket livliga diskussioner, icke minst rörande indexregleringen av folkpensionerna.

Härunder tilldrog sig givetvis socialminister Möllers anförande såväl i första som i andra kammaren det största intresset. Han framhöll bl. a., att man inom socialdepartementet noggrant övervägt denna fråga och härvid kommit till samma resultat som socialvårdskommittén, nämligen att vid en indexreglering, om priserna sjönko, detta logiskt skulle komma att innebära en sänkning av pensionerna.

Statsrådet sade sig dock icke vilja vara med om en sådan ordning. För honom skulle det nämligen vara en stor glädje, om vid en nedgång i priserna folkpensionernas realvärde därmed bleve något högre. Komme å andra sidan en sådan höjning av levnadskostnaderna att inträda, att man borde ta hänsyn därtill, kunde folkpensionärerna vara fullkomligt lugna för att de skulle komma att få de dyrtidstillägg, som vore motiverade av levnadskostnadernas stegring — åtminstone så länge han finge bevaka pensionärernas intressen. Han ville därför hellre ha ett sådant system än en upp- och nedgång alltefter ändringarna i prisnivån. Även om genom nyorganisationen av administrationen av folkpensionerna det kunde bli tekniskt möjligt att göra en indexreglering, vore detta enligt statsrådets mening en sämre lösning än att lämna dyrtidstillägg, om så visade sig nödvändigt. Då kan man, framhöll han, fatta direkt beslut om sådana tillägg, när desamma befinnas påkallade av prisutvecklingen.

Under den följande debatten framhöll herr Hage, att det föreläge bestämda löften från både utskottet och statsrådet, att om ändringar i penningvärdet inträffade i någon vidare mån, skulle därmed följa en indexreglering eller någonting motsvarande, och att dessa löften vore lika bärande som det från frisinnat håll framförda yrkandet om en särskild lagstiftning i berörda hänseende.

Fru Nordgren underströk, att bevarandet av folkpensionernas realvärde vore en betydelsefull angelägenhet, och framhöll den skärpa med vilken socialministern sagt sig skola tillse, att så bleve fallet. Likaså underströk hon, att gamla människor skulle få svårt att förstå, att vid stigande penningvärde folkpensionerna komme att minskas, därest en indexreglering genomfördes. Syftet med tryggandet av folkpensionernas realvärde kunde ju också nås genom andra åtgärder.

Socialvårdskommitténs i november månad 1947 avgivna utredning angående dyrtidstillägg åt folkpensionärer ger vid handen, att en sådan situation nu inträtt, att frågan om en dyrtidskompensation måste upptagas. De stegrade levnadskostnaderna för folkpensionärerna angiver socialvårdskommittén till cirka 5 % vid slutet av år 1947. Om man tar hänsyn även därtill att från och med den 1 januari i år de statliga livsmedelsrabatterna slopats, uppgår enligt kommittén stegringen i runt tal till 12 %. Enligt vår mening kan det dock ifrågasättas, om man bör ta hänsyn till slopandet av livsmedelsrabatterna, då denna åtgärd redan vid tiden för folkpensionsreformens beslu-

tande kunde förutses och då man torde ha räknat härmed, när de förbättrade pensionernas belopp fastställdes, även om detta icke uttryckligen uttalades. I övrigt böra däremot folkpensionärerna beredas kompensation för den inträdda levnadskostnadsstegringen.

Socialvårdskommittén har vid sina beräkningar av levnadskostnadsstegringen ansett sig icke böra ta hänsyn till bostads- och bränsleposterna. Till denna uppfattning vilja vi ansluta oss. Utgår man i likhet med kommittén från att dyrtidstillägget skall utgå till alla pensionärer, oberoende av inkomst, komma dyrtidstilläggen för olika kategorier att bli av följande storlek:

Änka (och hustru med hustrutillägg)	30 kr.
Gift pensionstagare	40 »
Ensamstående	50 »

Ett dyrtidstillägg av nu nämnd storlek bör alltså tillkomma folkpensionärerna för innevarande år. Emellertid synes man kunna undantaga sådana invalidpensionärer, som på grund av sin inkomst endast åtnjuta grundpension. För att inte komplicera dyrtidstilläggssystemet synes vidare den som uppbär blindtillägg inte böra kompenseras med högre belopp än andra invalidpensionärer.

Pensionsstyrelsen, som yttrat sig om socialvårdskommitténs ovannämnda utredning den 5 januari i år, föreslår, att ett dyrtidstillägg för 1948 utbetalas på en gång tillsammans med månadsbeloppet för viss månad. Vi ansluta oss helt till detta styrelsens förslag och anse, att den lämpligaste utbetalningsmånaden av dyrtidstillägget blir november.

Kostnaderna för dyrtidstillägg till folkpensionärerna enligt här angivna grunder skulle enligt socialvårdskommitténs beräkningar komma att uppgå till omkring 33 miljoner kronor. Då kommitténs siffror i fråga om antalet pensionärer torde ligga i överkant, synas kostnaderna kunna räknas till i runt tal 30 miljoner kronor. Hela denna kostnad synes oss böra stanna på statsverket och bestridas ur anslaget till folkpensioneringen. Eventuellt kan man tänka sig, att riksdagen för ändamålet beviljar ett särskilt anslag å beloppet.

I anledning av vad vi här ovan tillåtit oss anföra hemställes,

att riksdagen snarast möjligt måtte besluta att till den som uppbär folkpension skall i slutet av år 1948, förslagsvis i november månad, utbetalas dyrtidstillägg å pensionen för nämnda år enligt de grunder som i denna motion angivits,

att erforderliga författningstexter i ämnet måtte, i den mån för deras tillkomst riksdagens medverkan anses påkallad, utarbetas av vederbörande utskott, samt

att riksdagen måtte medgiva att dyrtidstilläggen bestridas ur anslaget till folkpensioneringen eller, om så anses lämpligare, för ändamålet beviljar ett särskilt anslag å 30 miljoner kronor.

Stockholm den 24 januari 1948.

Ernst Hage.

Georg Branting.

Ulla Lindström.

Ture Nerman.

Anna Sjöström-Bengtsson.

H. Sten.